

Les relacions internacionals de Catalunya

Conferència de Martí Anglada

El periodista Martí Anglada, excorresponsal a Brussel·les, Berlín i els Estats Units per a TV3, corresponsal a l'Orient Mitjà, Itàlia i el Regne Unit per a La Vanguardia, i amb llarga experiència com a comentarista de política internacional, va fer una [conferència](#) a Bellaterra el 15 de novembre del 2012, organitzada per Bellaterra per la Independència —territorial de l'Assemblea Nacional Catalana— i centrada en observacions personals al llarg de la seva carrera periodística.

Últimament, quan em demanen que parli sobre el tema de les relacions internacionals de la Catalunya independent, jo dic que sí, que parlaré de les relacions internacionals de Catalunya. Ara bé, de la Catalunya independent? Llavors els explico que, si no fem relacions internacionals fins que Catalunya sigui independent, no arribarà mai a ser-ho. Perquè Catalunya ha de tenir relacions internacionals sempre, sempre. Durant la dictadura els exiliats van fer una activa política exterior; i en segons quins moments, des de l'interior també se'n feia. Catalunya, que és una nació europea sense estat però una nació vella, antiga i molt coneguda i reconeguda, necessita tenir relacions internacionals per viure i sobreviure; i ho necessita sempre. Per tant, no els vinc a parlar de les relacions internacionals de la Catalunya independent, sinó de les relacions internacionals de Catalunya, ara; i del que no vam fer en el passat en aquest camp i que hauríem d'haver fet.

I per què són tan importants, les relacions internacionals? Les nacions, els països, els pobles han de tenir relacions internacionals en tot moment i en tot cas. Relacions internacionals vol dir tenir amics. Tenir amics és la base de les relacions internacionals, com també ho és de les relacions personals. Aquesta és la clau. Si no tenim amics, no serem mai independents; això cal ficar-s'ho al cap. Quan el president Mas diu que per tirar endavant cap a un estat propi

ens cal ser democràtics, ser pacífics i tenir majories suficients, jo hi afegiria: i també ens cal tenir amics. No n'hi ha prou, amb les altres tres coses. Ser democràtics, ser pacífics i tenir majories suficients són condicions imprescindibles, i sense elles no hi ha perspectiva futura de tenir un estat propi. Però, si no tenim amics, tampoc no hi arribarem. Pensin en el poble kurd, els habitants del Kurdistan. Són 45 milions, mentre que a Catalunya en som 7,5. Els kurds són un poble homogeni: comparteixen la religió musulmana, tots parlen la llengua kurda i tenen una unitat i una continuïtat geogràfica, encara que les fronteres postcolonials els van dividir entre diversos països, fonamentalment tres. Són 45 milions, disposen de grans majories i són un poble pacífic..., però no tenen amics, o no n'han tingut quan els calia, i aquest és el seu problema.

Llavors cal que ens preguntem: quins amics tenim? Seria injust afirmar que Catalunya no ha tingut una política de relacions internacionals activa; sens dubte més activa en uns períodes que en altres, però n'ha tingut. L'exili, com deia, va ser actiu en aquest sentit. I quina és la situació ara? Els explicaré quins amics tenim, i quins són els amics potencials i els que hem de consolidar. I com que només em represento a mi mateix, ho faré amb total llibertat, cosa que no està a l'abast de segons qui en posicions de govern.

Hi ha hagut dues presidències de la Generalitat que han fet força coses en política exterior, encara que no arribessin mai a tenir un conseller d'affers exteriors. Jordi Pujol i Pasqual Maragall van fer política exterior, i la van fer amb una certa coherència. El 1988 Jordi Pujol va impulsar la xarxa de cooperació transfronterera dels [Quatre Motors per a Europa](#), un dels quals era Catalunya, i els altres tres eren regions de França, Itàlia i Alemanya: Roine-Alps, Llom-bardia i Baden-Württemberg. Jordi Pujol era conscient que la Unió Europea tenia tres puntals —Gran Bretanya sempre n'ha tingut un peu fora. I va proposar: afegim-hi Catalunya i comencem a circular i a fer-nos conèixer al costat d'aquests tres. Es va fer una bona feina i Catalunya va ser coneguda; el nostre sistema d'autogovern era un model de govern autonòmic, de govern d'una nació sense estat, que és com podíem ser modèlics en aquell moment. Se'n va parlar, vam ser coneguts i reconeguts. Pel que fa a Pasqual Maragall, es va fixar l'objectiu, com recordaran, de crear una regió transfronterera

formada pel Migdia-Pirineus francès, el Llenguadoc i els països integrants del que havia estat la Corona d'Aragó. I això tenia una finalitat clara: crear un clima d'amistat, de confiança i de continuïtat geogràfica amb França, les relacions amb la qual sempre han estat com una pedra a la sabata. Maragall ho va fer bé, igual que ho havia fet bé Pujol; eren polítiques diferents, amb focus diferents, però amb una intencionalitat semblant. Maragall va proposar que aquesta regió s'anomenés Canigó, perquè els francesos sempre posen noms de muntanyes i rius als seus departaments [...]

Catalunya té una bona imatge

Durant aquest període es van fer amics, a Europa. Sobretot durant els últims anys, els del Govern tripartit i d'en Mas, hi ha hagut una magnífica injecció de bona imatge de Catalunya. Això encara no garanteix amics, però és com sembrar. Els amics sorgeixen molt més fàcilment quan hi ha un pòsit de bona imatge del país. En aquest sentit hi ha hagut dos fets importants que els vull recordar. El primer, les consultes no oficials sobre la independència Arenys de Munt Decideix i Barcelona Decideix. No tenen menys mèrit les altres consultes que hi va haver entre aquestes dues, però van ser la primera i l'última les que van tenir repercussió internacional: van saltar als diaris, a les pàgines interiors, però hi van saltar. El referèndum d'Arenys de Munt va aparèixer tant al *Frankfurter Allgemeine Zeitung* com al *Financial Times*, i a més hi va aparèixer amb un perfil bo. Aquest tipus d'esdeveniments són pacífics i democràtics, i per tant projecten una imatge magnífica. Van tenir un efecte benèfic.

L'altre fet benèfic de la segona etapa del Govern tripartit va ser la prohibició de les curses de braus. Va ser la notícia més amable que ha produït Catalunya durant els últims quinze anys, abans de la Diada de l'11 de Setembre de 2012. Aleshores jo era a Berlín i vaig estar comprovant totes les cadenes televisives de 24 h a què tenia accés, que eren gairebé totes les més conegudes, inclosa la xinesa; i totes, totes, obrien amb la notícia de la prohibició de les curses de braus. Aquestes coses s'han de recordar, perquè són les que formen el pòsit. Quan ara s'assegura que la premsa anglosaxona ens

tracta millor que la premsa francesa..., hi ha molts motius perquè això sigui així, sens dubte, però un d'ells segur que ho és la prohibició de les curses de braus, una mesura que va generar una gran simpatia en tot el món anglosaxó. Jo recordaré sempre la primera vegada que vaig anar a Londres, quan tenia dotze anys; ja aleshores al metro hi havia anuncis d'una associació contra el *bullfighting* [...] Catalunya va sumar un gran punt d'imatge amb aquesta mesura. I novament ho va fer amb la manifestació de l'11 de Setembre, una manifestació de tal calibre, democràtica i pacífica.

S'ha de dir, doncs, que Catalunya té bona imatge, molt bona imatge. I que ha fet una feina més o menys continuada —però potser no prou intensa— respecte de la consolidació d'amics exteriors [...]

Les relacions exteriors de Catalunya no haurien de dependre de qui hi ha al Govern. L'única manera que això funcioni és que hi hagi continuïtat. S'ha d'obrar per acumulació. Hem de fer amics, però també conservar-los i consolidar-los; no es pot anar canviant de política cada quatre anys.

El debat sobre la Unió Europea

En la campanya electoral hi va haver una gran pugna sobre el tema de la Unió Europea, sobre si una Catalunya independent quedaria a dins o fora de la UE. Bé, això és molt fàcil d'explicar. La Convenció de Viena diu que, en cas de divisió d'un país, els països successors —que en el nostre cas serien dos, Catalunya i el que quedés d'Espanya— són hereus dels tractats firmats per l'estat matriu. Això és el que va passar amb els txecs i els eslovacs [...] Ara bé, en aquesta qüestió cal diferenciar entre els tractats que són constitutius d'organitzacions i els que no ho són. Per entendre'ns: el tractat de Schengen, sobre la lliure circulació de persones, no és constitutiu de cap organització. És un tractat internacional que l'han subscrit països que formen part de la Unió Europea i altres que no. Per tant, Catalunya seria hereva del tractat de Schengen, ningú no en dubta, d'això. Hi hauria la mateixa llibertat de moviments transfronterers que hi ha ara. Pel que fa a la majoria dels tractats hi hauria successió immediata, però no en el cas dels constitutius d'organitza-

cions internacionals, com el tractat constitutiu de les Nacions Unides. La renovació de l'acord de pertinença amb els països sorgits d'una escissió hauria de ser aprovada pel Consell de Seguretat, no per l'Assemblea General; i si et veta un dels cinc estats amb dret de veto no hi entres; això és el que li passa a l'estat palestí, que no passa el filtre del Consell de Seguretat. Per tant, amb Catalunya no hi hauria d'haver cap problema perquè Espanya no té dret de veto al Consell de Seguretat; d'això ningú no en parla, perquè es dona per sobreentès.

Els tractats troncats de la Unió Europea són constitutius: el de Roma, el de Maastricht i el de Lisboa. No tots els tractats de la UE ho són, però aquests tres sí. L'herència d'aquests tractats no és automàtica, sinó que s'ha de regir per unes normes. Però les normes de la Unió Europea no preveuen l'ampliació interna, no en parlen, no hi ha res escrit. Per tant no sabem què passaria; tot plegat és un interrogant. Però què pretenem? Un camí planer cap a l'estat propi, en baixada, com un tobogan, i amb una alfombra a l'arribada? No, aquestes coses no funcionen d'aquesta manera. Hi ha riscos, hi ha dificultats, sens dubte; però no hi ha pas murs, és així de senzill. El reingrés a la Unió Europea no seria automàtic i s'hauria de tornar a negociar. I per cert, cal recordar que Espanya també hauria de tornar a negociar amb la Unió Europea, perquè es quedaria amb menys població, tindria dret a menys eurodiputats, etc. [...]

Al lloc web del Parlament britànic —del britànic, no de l'escocès!— es pot consultar un informe sobre la possible separació d'Escòcia, on s'explica que, atès el consens que hi ha sobre la realització d'un referèndum, la solució més lògica seria que Londres i Edimburg arribessin a un acord per evitar que Escòcia hagués de sortir de la UE per tornar-hi a entrar. No és lògic que uns ciutadans europeus siguin desproveïts d'uns drets que ja tenen adquirits, dels quals també som titulars tots nosaltres. Simplement, es tracta de renegociar l'entrada. I aquí s'obren dues possibilitats: o bé s'arriba a un acord amb l'altra part de l'estat matriu, o bé es tenen amics; perquè, en el nostre cas, l'altra part de l'estat matriu, el Govern de Madrid, no és Londres; no ho és pas, no ens hi encaparrarem. Ens podem trobar problemes, però tot dependrà de la

posició de força que tingui el Govern espanyol a Europa i dels amics que hi tinguem nosaltres. Tot dependrà d'aquesta correlació de forces. Aquestes coses es guanyen, no cauen pas del cel [...]

Ens interessa, doncs, tenir dos grans amics a Europa, que són els alemanys i els francesos [...] És evident que a més cal disposar d'una bona caixa de ressonància al món anglosaxó; em refereixo als britànics, que encara que no siguin decisius en el tema europeu ens poden fer de caixa de ressonància a través dels seus mitjans de comunicació, que són els millors. A més, i això ve de lluny, Catalunya ha treballat algun escenari londinenc destacat com la London School of Economics, per on han passat tots els polítics catalans importants. També hi ha alguns historiadors molt amics de Catalunya, com en Paul Preston, professor de la London School, que podria fer perfectament en català aquesta mateixa conferència meva. D'altra banda, els anglesos sempre han tingut una consciència d'amistat envers Catalunya —o més aviat una doble consciència, d'amistat i de traïdoria—, i per això saben que els toca ser amics dels catalans [...] Els britànics tenen memòria. Tenen llibres publicats, ja ho saben vostès, sobre "[el cas dels catalans](#)"... Hi ha un pòsit important a favor nostre. I des de la Guerra Civil també han trobat raons per considerar-nos favorablement. No s'oblidin mai de *l'Homenatge a Catalunya* de George Orwell: és un dels llibres més llegits al món i porta el nom de Catalunya a la portada. Encara que se situa en un marc bèl·lic i de guerra civil dins de l'esquerra —els fets de 1937—, l'obra ha sigut benèfica per a Catalunya, hi sortim bé, i l'ha llegida la gent d'esquerres d'una certa edat de tot el planeta.

Així doncs, al món anglosaxó hem acumulat moltes capes de bona imatge, una damunt de l'altra. No els ha d'estranyar que tots els periòdics britànics d'ara parlin bé de Catalunya —tots menys la revista *The Economist*, que crec que té un problema amb el corresponsal a Madrid, o el van tenir en el passat. Però dona gust, per exemple, veure com parlen de Catalunya el *Financial Times*, el *Telegraph* o *The Guardian*. Dit això, cal insistir que els britànics no són decisius per al futur europeu com ho són Alemanya i França.

Amb Alemanya hi ha hagut un canvi interessant. Alguna cosa s'hi deu estar movent. Em consta que la Generalitat, aquests últims mesos, s'ha mogut molt

i molt bé pel que fa a les comunicacions amb els mitjans internacionals, tant amb els corresponsals a Madrid com amb les mateixes redaccions centrals. I molt sovint escriuen més positivament sobre Catalunya els periodistes que vénen directament des de les redaccions centrals que no pas els corresponsals a Madrid, que estan molt deformats, o conformatats [...]

Els alemanys comprenen molt bé el tema del dèficit fiscal. No els calen gaires explicacions sobre això; els en dones només tres indicacions i et segueixen el discurs amb facilitat. Saben perfectament de què va tot plegat. I quan en coneixen les xifres se'n fan creus, es queden bocabadats. I es pregunten com ha pogut ser que això durés tant de temps. De tot Europa, els alemanys són els que millor ho entenen. Bé, els britànics també, però miren cap a una altra banda, entre altres coses perquè tenen el seu propi problema amb Escòcia; però també ho entenen. En canvi, als francesos i als italians els costa fer-se càrrec dels conceptes relatius a les transferències entre comunitats.

Alemanya, per tant, ha de ser una gran amiga de Catalunya dins de la Unió Europea. Si vostès fan una enquesta entre tots els països europeus que es van fer independents entre els anys 1990 i 1993 i els pregunten qui els va reconèixer primer, tots els diran que va ser Alemanya.

La Bèlgica del sud

I ara entrem en el tema culminant que és el francès. Abans els deia que s'hi han dedicat molts esforços —durant les presidències de Jordi Pujol i de Pasqual Maragall—, però és un tema més complicat. França veu la seva continuïtat territorial com la veien Mazzarino i Richelieu, amb l'abast geogràfic de l'imperi de Carlemany, pel nord fins al Rin, i pel sud fins a la Marca Hispànica, és a dir, fins a nosaltres. Tenen la visió històrica que tot això forma part del continu francès [...] El que els vull fer notar és aquest element de la continuïtat territorial: Catalunya és per a ells com una Bèlgica del sud. Ho hem de tenir present, i en cas contrari no farem res de bo amb França. Cal que entre Catalunya i França hi hagi intercanvi [...], continuïtat, amistat, bona dispo-

sició. França ha de veure que Catalunya pot ser la Bèlgica del sud. Això que els diré ara és molt cru, però s'ha de dir: l'amistat es construeix sobre una bona imatge i a partir d'una bona disposició històrica, però es consolida amb l'interès. Consolidar l'interès significa, per exemple, portar l'aigua del Roine a Catalunya, cosa que sempre ha rebutjat Madrid, perquè comportaria acostar-nos a França. I per tenir França com a amiga ens hi hem d'acostar; per la senzilla raó que hi estem al costat. És una necessitat de sentit comú; a Espanya ja hi estem molt acostats, prou i massa, i això s'ha d'equilibrar d'alguna manera. Aquesta és una assignatura pendent nostra. Si Catalunya vol tirar endavant ha de saber pensar com Bèlgica. Si volem prosperar hem de tenir bons amics a Berlín que ens avalin i també estar sota l'ala francesa, igual com Bèlgica està sota l'ala francesa al nord. Que França estigui interessada a tenir una Bèlgica del sud: això és l'únic que pot vèncer les pressions espanyoles.

El procés cap a l'estat propi està ple de dificultats, que no són insuperables, però les hem de treballar amb una certa estratègia i amb continuïtat, uns governs darrera dels altres. La política exterior és una cosa de tots i per a molt temps, i per tant s'ha de fer amb continuïtat i amb consens [...] S'ha de pensar en el món empresarial, en el professional, en l'universitari. Les polítiques exteriors es fan pensat globalment i amb consens. També s'ha de treballar el vessant cultural; això ja ho fem, tenim un bon braç cultural que és l'Institut Ramon Llull, que fa molts anys que funciona bé [...]

I ens cal també tenir confiança en els serveis jurídics de Brussel·les. Els europeus, sobretot l'estament de funcionaris de Brussel·les, tenen una imaginació jurídica colossal, que els fa capaçs de resoldre els problemes més irresolubles. Pensin en Kosovo, que és de fet un protectorat europeu, malgrat que cinc països no el reconeguin, quatre dels quals no tenen cap relació amb Catalunya. Els funcionaris de Brussel·les han aconseguit que aquests països, inclosa Espanya, paguin tot el que la Unió Europea té allà: serveis jurídics, de policia...

Saben que actualment els alemanys volen obrir els tractats de la Unió Europea per poder fer la unió bancària i assegurar el control pressupostari, cosa que requereix reformar els tractats. El Club de Berlín [grup restringit d'onze ministres europeus constituït a iniciativa alemanya per debatre sobre el futur d'Europa; no hi és representada la Gran Bretanya] vol avançar cap a una Europa més federal, i han sorgit unes propostes interessants pel que fa a dues qüestions clau, que són les polítiques comunes d'exterior i de defensa. Fins ara aquestes polítiques han sigut inexistents perquè es requereix la unanimitat per a gairebé tot, i havent-hi els britànics és pràcticament impossible aconseguir-la. Suprimim la unanimitat, diuen, de manera que un sol país no pugui bloquejar els acords, encara que es mantingui una minoria de bloqueig, i que les majories hagin de ser qualificades en lloc de simples. D'aquesta manera sí que es podrien fer polítiques exterior i de defensa comunes, i això suposaria que a la llarga tots els països haurien de cedir competències a Europa en aquestes matèries. En aquest sentit, pel que fa als països que podrien sorgir en el futur per ampliació interna —i s'esmenta Catalunya, Escòcia, Flandes i el Tirol del Sud, per ordre demogràfic—, a Alemanya han aparegut reflexions sobre l'oportunitat de trobar mecanismes que els permeti compartir amb Brussel·les la política exterior i la de defensa, totalment o parcialment, i que tinguin una dependència directa de Brussel·les en aquestes matèries. Bé, és una idea, que lliga molt bé amb les poques ganes de tenir un exèrcit propi que, segons les enquestes, hi ha a Catalunya. Si s'obre aquesta via cap a una Europa més federal, i a més hi ha una certa pressa a modificar els tractats per motius econòmics —amb un calendari previst per als anys 2013-2014—, això es podria posar en pràctica ja en les primeres noves incorporacions que hi hagués. Per a Catalunya seria enormement interessant [...]

Atenció a la Mediterrània

Els Estats Units no seran un problema per a Catalunya; no ho seran. Pel que fa a la Mediterrània, la tenim molt descuidada com a conjunt. Hi ha un país que no el tenim descuidat, que és Israel, al qual tots els governs catalans hi han anat, d'una manera o altra, i amb el qual s'ha fet una labor diplomàtica conti-

nuada [...] perquè és un aliat natural nostre. El turisme persistent, tossut, al Call de Girona ha aconseguit que ens vegin de manera diferenciada. Té unes dimensions demogràfiques similars a les nostres, i també dificultats, encara que siguin molt diferents a les nostres, i problemes de normalització lingüística... Israel ens pot entendre molt fàcilment [...]

També cal tenir el Marroc com a aliat. Hi ha 300.000 ciutadans del Marroc entre nosaltres, que són catalans per quedar-s'hi, i que tenen família allà; i és un gran destí d'inversions catalanes. A més, no oblidin mai una gran norma d'or de la política internacional: sempre s'ha de ser amic del veí del nostre veí.

Hi ha un tercer país al Mediterrani amb el qual hauríem de tenir bones relacions, que és Turquia. El Mediterrani sempre ha sigut molt important per a Catalunya; ho ha sigut històricament, i encara ho serà més gràcies a aquesta processó de vaixells xinesos que el travessen d'est a oest. En resum, hem de mirar a l'orient mediterrani, on hi ha Israel i Turquia, i hem de mirar al sud, on hi ha el Marroc.

Aquests són els paràmetres bàsics de la política exterior que hauria de fer Catalunya. Recordem també que les comunitats catalanes de l'Amèrica llatina i els interessos comercials obliguen a tenir molt bones relacions especialment amb el Brasil, Mèxic i l'Argentina; i que les principals empreses japoneses amb seu a la península ibèrica estan establertes a Barcelona. Els japonesos tenen una gran estima per Catalunya, i van apreciar la nostra resposta davant del terratrèmol i el tsunami que van afectar la central nuclear. Tots aquests fets conformen un pòsit. El Japó i la Xina són grans socis comercials nostres, però els socis polítics són a Europa, a la Mediterrània i als Estats Units. Tot plegat està ben embastat, però cal rematar la feina.

[Vídeo de la conferència](#)

Font: [Assemblea Nacional Catalana al Vallès Occidental](#) / Bellaterra per la Independència

Transcripció i adaptació: BdQ, desembre 2012. [CatalanWeb.com](#)